

ΠΕΡΙ ΠΡΟΛΗΨΕΩΣ.

Πρόληψις είναι τὸ χειρότερον ἀφ' ὅλα τὰ πάθη τῆς ψυχῆς, ἐπειδὴ καὶ δυσκόλως ἀποβάλλεται. Εἶναι δὲ πρόληψις ἀπόφανσις τῆς ψυχῆς ἀθλίως προκυριευμένης περί τι δοξαστέον, καὶ χωρὶς λόγους προδεσμευμένης, ὥστε πᾶν ἄλλο ἐνκντίον αὐτῆς τῆς ἀποφάνσεως τῆς φαίνεται ψευδὲς καὶ ἀνύπαρκτον.

Αἱ προλήψεις εἶναι τὰ μέγιστα ἐμπόδια τοῦ νὰ γνωρίζωμεν τὴν ἀλήθειαν, ἐπειδὴ, ὡς ἀρχοειδοεῖς καὶ θεμελιώδεις ἀπάται, γεννῶσι καὶ ἄλλας πολλοτάτας, καὶ δυσκολώτατα ἐξαφανίζονται. Πολὺ δὲ κατεξουσιάζουσι τοὺς ἀνθρώπους· διότι πολλάι ἀπ' αὐτὰς προσλαμβάνονται εἰς τὴν νεότητα, ὅταν ἡ κριτικὴ τοῦ ἀνθρώπου δύναμις εἶναι κατὰ πολλὰ ἀδύνατος. Ἐμφυτεύονται δ' εἰς τὰς ψυχὰς τῶν νέων ἀπὸ παιδαγωγῶν, διδασκάλων, συγγενεῖς, καὶ ἄλλα, τὰ ὅποια ἀγαπῶσι, πρόσωπα.

Ὅσον δὲ πολυχρονιωτέρα εἶναι ἡ πρόληψις, τόσον βαθύτερα στερεόνονται αἱ ρίζαι τῆς βαρυτάτης δὲ καὶ δυσκολωτάτης εἶναι, ὅταν θεμελιόνεται εἰς ἰσχυρὰς κλίσεις καὶ ἐπιθυμίας μας· ὅταν π. χ. ὁ ἀκρατὴς καὶ ἀκόλαστος πιστεύῃ, ὅτι τὸ πάθος τοῦ καμμίου δὲν ἐπιφέρει βλάβην εἰς τὴν ὑγείαν του· ὅταν ὁ ἀλαζὼν πιστεύῃ, ὅτι τὰ προτερήματά του καὶ γενὸς δὲν εἶναι δεύτερα ὅταν ὁ φιλόπατρις νομίζῃ, ὅτι καμμιᾶς πόλεως δὲν εἶναι κατωτέρα εἰς τὴν εὐγένειαν ἢ πατρίς του· διὰ τοῦτο πάντοτε εἶναι σημεῖον ἐμβριθοῦς καὶ σταθερᾶς ψυχῆς, καὶ φιλαλήθους, καὶ εὐγενοῦς τῷ ὄντι χαρακτῆρος, ὅταν τις δυνηθῇ νὰ ἀπορρίψῃ τὰς προλήψεις του, καὶ νὰ ἐξολοθρεύσῃ τὰς ριζωμένας κλίσεις του.

Αἱ δὲ συνηθέστεραι προλήψεις εἶναι αἱ ἐφεξῆς.
α. Πρόληψεις κατὰ μίμησιν. Πολλοὶ δοξάζουσι καὶ ὁμιλοῦσι κατὰ μίμησιν, ὅ,τι ἀκούουσιν ἄλλους δοξάζοντας καὶ ὁμιλοῦντας· εἶναι τρόπον τινα ἰσχυρὸς λόγος νὰ ὑπο-

δέ. Ἡ αὐτὴ χρῆσις διασώζεται καὶ εἰς πολλοὺς τῶν κωτέρ. Ἑλλήνων

λαμβάνουσιν ὡς ἀληθινὸν καὶ καλόν, ὅ,τι νομίζουσιν αἱ πολλοὶ ὡς τοιοῦτον. Ἐκ τούτου προῆλθεν ἡ πρόληψις. Ὅ,τι κάμνει ὁλος ὁ κόσμος εἶναι ὀρθόν.

β'. Πρόληψις ἀπὸ συνήθειαν. Συνειθισθεὶς πολὺν τις χρόνον νὰ συλλογίζεται κατὰ τινα τρόπον, δὲν ἐμπορεῖ εὐκόλως νὰ μεταβάλη τὸν τρόπον τοῦτον· καὶ ὅ,τι τίς ἀπὸ νηπιότητος ἀπεδέχθη ὡς ἀληθινόν, καὶ ὅταν ὠριμάσῃ ἡ ἡλικία του, δὲν δύναται νὰ τὸ καθυποβάλλῃ εἰς κρίσιν, νομίζων τοῦτο ὡς ὀρθότερον παρὰ τὸ ἐναντίον, διότι ἔφθασεν ἤδη πολὺν καιρὸν νὰ τὸ ἐκλάβῃ ὡς ὀρθόν.

γ'. Πρόληψις ἀπὸ τὴν ὑπόληψιν τῶν προσώπων. ἤγουν πρεσβυτέρων ἢ ἀξιολογωτέρων ἀνδρῶν. Πιστεύουσι τινὲς ὅτι εἶναι ἄξια καὶ ὀρθὰ ὅσα ἔγραψεν ἢ εἶπεν ὁδεῖνα διότι εἶναι ἐνδοξος, ἢ παλαιὸς τὴν ἡλικίαν, χωρὶς νὰ τὰ βασανίζωσι μὲ τὴν ἰδίαν ἐαυτῶν κρίσιν.

δ'. Πρόληψις ἐκ τῆς ἐποχῆς τῶν χρόνων· διότι τινὲς μὲν μόνον τὰ ἀρχαῖα νομίζοντες ὀρθὰ καὶ ἀληθινὰ, καταφρονοῦσιν ὡς αὐθεντοῦς λόγου ἄξια πᾶν νεωτέρου νοῦς γέννημα· ἄλλοι δὲ πάλιν προσηλανόμενοι ὅλοι εἰς τὰ νεώτερα, καταγελῶσι τὰ παλαιὰ ὡς ἀτελῆ καὶ νηπιώδη καὶ μηδὲν ἄξιον λόγου τινὸς περιέχοντα.

ε'. Προλήψεις ἀπὸ συμφατριασμόν, προσήλωσιν εἰς ἥθη, ἔθνη, δόξας, δόγματα ἔθνους τινὸς, θρησκευτικὰς αἱρέσεις, κλίσιν ἢ ἀποστραφὴν κατὰ τινων ἀνθρώπων, πραγμάτων, γενόμενα χωρὶς τοῦ λόγου τὴν κρίσιν.

στ'. Προλήψεις ἀπὸ φιλαυτίαν. Εἶναι τινὲς τόσον προκατειλημμένοι ἀπὸ τὰς ἰδίας ἐαυτῶν θεωρίας καὶ κρίσεις, ὥστε κριτήριον τῆς ἀληθείας τῶν κρίσεων, τὰς ὁποίας κάμνουσιν ἄλλοι, ἔχουσι τὴν πρὸς τὰς ἰδικὰς των συμφωνίαν· ἄλλοι πάλιν ἐντρέπονται διὰ τοῦτο νὰ ὁμολογήσωσι τὰ σφάλματα καὶ τὰς ἀπάτας των. Ἐπειδὴ μὲ τὴν ὁμολογίαν ταύτην συνεκφέρεται καὶ ὁμολογία προὑπαρξάσης ἀγνοίας, τὸ ὁποῖον πευράζει τὴν φιλαυτίαν των διὰ τοῦτο ζητοῦν νὰ τοὺς δίδωσιν οἱ ἄλλοι

τὰ δίκαια. Ἐκ τούτου γεννῶνται αἱ μακραὶ φιλονεικίαι, τὸ πνεῦμα τῆς ἀντιλογίας, ἡ κριτῶν ζήτησις, ἡ μεγάλη ἐπιθυμία νὰ γείνωσιν ἐπίσημοι καὶ ὀνομαστοὶ διὰ παραδόξων τινῶν καὶ ἀνηκούστων πράξεων.

Ζ'. Ἐδῶ τελευταῖον ἐμποροῦμεν νὰ συνάξωμεν εἶδη τι-
νὰ ἐπιπολαζουσῶν προλήψεων.

Ὅς τις κατῶρθωσεν ἐπιχείρημά τι, εἶναι φρόνιμος.

Ὅς τις εἶναι πτωχὸς καὶ δυστυχὴς, εἶναι ἀνόητος.

Ὁ δυστυχὴς εἶναι ἄξιος τῆς δυστυχίας του.

Ὅ,τι λέγουν ἀμαθεῖς ἄνθρωποι, εἶναι ψευδές.

Ὅ,τι λέγουν οἱ πεπαιδευμένοι, εἶναι ἀληθές.

Ὅς τις μᾶς κολακεύει, εἶναι γνωστικὸς ἄνθρωπος.

Ὅς τις μᾶς ἐναντιόνηται, εἶναι αὐθάδης καὶ ἀνόητος.

Ὁ πλοῖσιος εἶναι καλοκάγαθος καὶ τίμιος.

Πρέπει νὰ προτιμῶμεν τὰ σπάνια παρὰ τὰ κοινὰ καὶ
συνειθισμένα.

Ὅ,τι γίνεται κατὰ τοὺς νεωτάτους τρόπους, εἶναι
καλλήτερον παρὰ πᾶν ἄλλο.

Ὅς τις ἔζησε πολὺν χρόνον, εἶναι φρονιμώτερος
παρὰ τοὺς νεωτέρους.

Κακὸς εἶναι, ὅς τις πράττει τι ἐναντίον μου.

Τὸ ὠφέλιμον μόνον εἶναι μόνον ἠθικῶς ἀγαθόν.

Ἡ εὐφρόσυνος κοινωνία καὶ συναναστροφή εἶναι τιμιω-
τέρα καὶ προκριτωτέρα παρὰ τὴν μὴ εὐφρόσυνον, εἴαν καὶ αὐ-
τὴ ἤθελεν ὑπερέχειν εἰς πολλὰ ἐκείνην.

Σημείωσις. Πᾶσα ἡλικία, πᾶν γένος, πᾶσα εὐχὴ ἔχουσι
τὰς ἰδίας τῶν προλήψεων· οὕτω π. χ. πεπαιδευμένος, ἀμαθής, ἄρχων,
γεωργὸς, πλούσιος, πένης, πραγματευτὴς, νέος, γέρων, ἀνὴρ, γυνή,
ἔχουσι καθεὶς τὰς ἰδιαιτέρας αὐτῶν προλήψεις.

Ἐκ τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Κούμα.